Platforma Technologiczna
Smart Grid

Wojciech GREGA

Metody automatyki, a sterowanie i monitorowanie systemów energetycznych

Akademia-Górniczo-Hutnicza w Krakowie
Wydział Elektrotechniki, Automatyki, Informatyki i Elektroniki
Katedra Automatyki

Al. Mickiewicza 30, B1, 30-059 Kraków

wgr@ia.agh.edu.pl

Przykład 1 sterowanie dystrybucją energii cieplnej

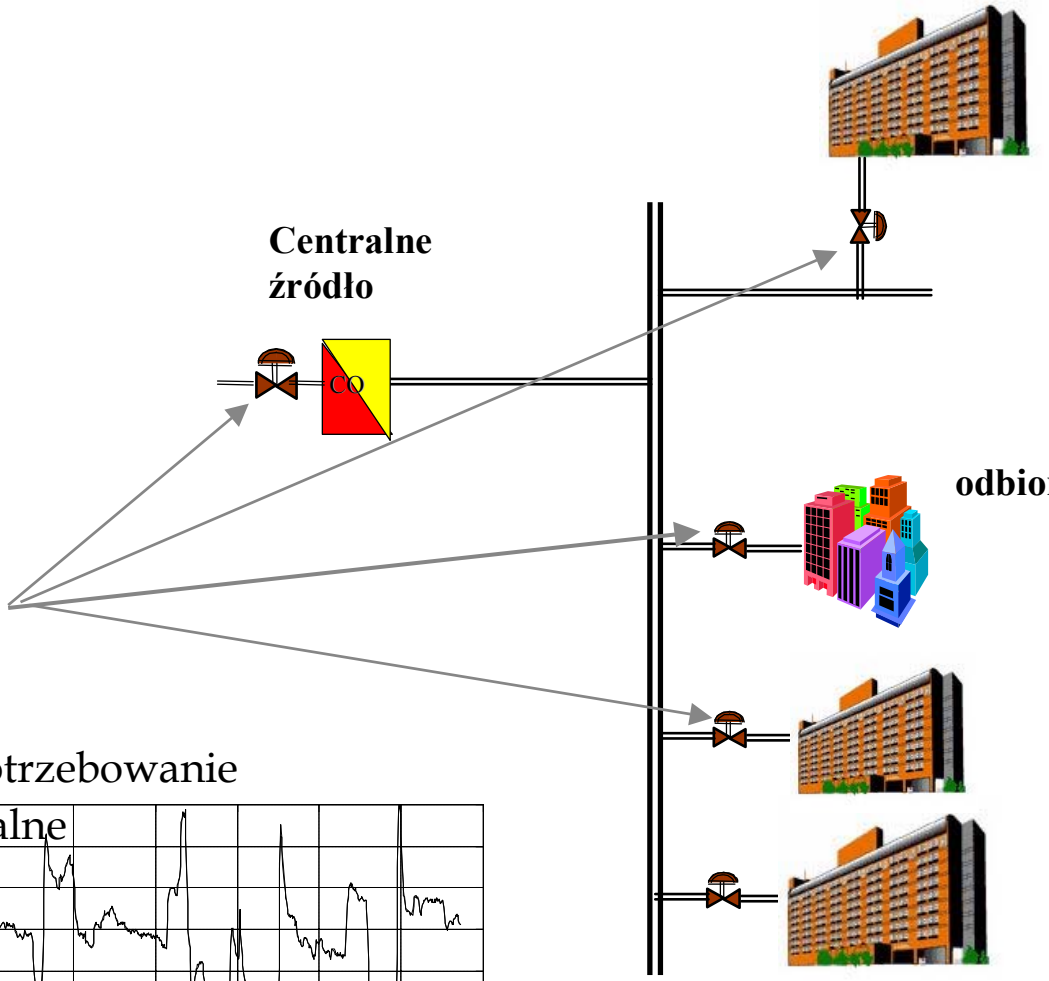

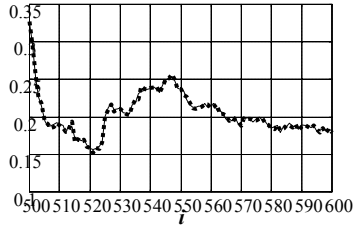

Zapotrzebowania
lokalne

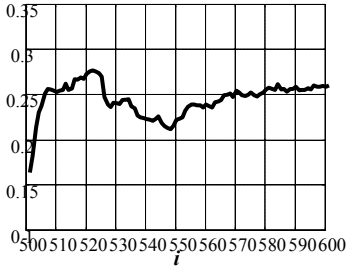

Zapotrzebowanie
globalne

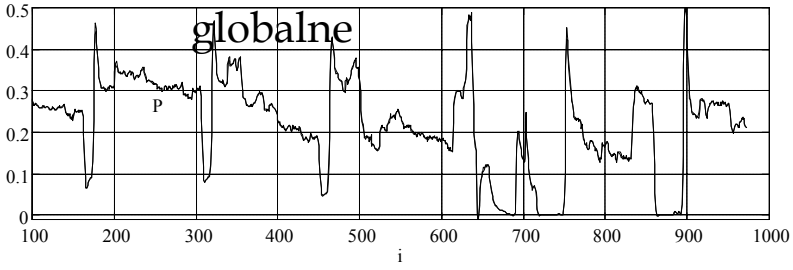

Centralne źródło energii

Sterowniki lokalne

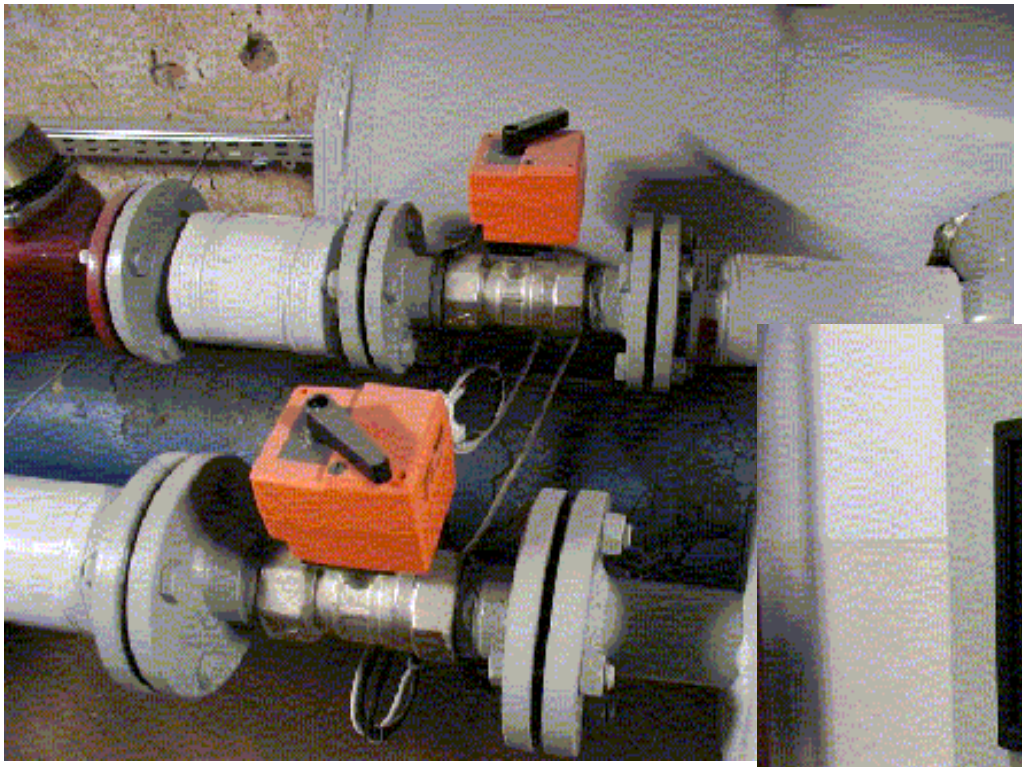

© 2011 Wojciech Grega, Department of Automatics, AGH

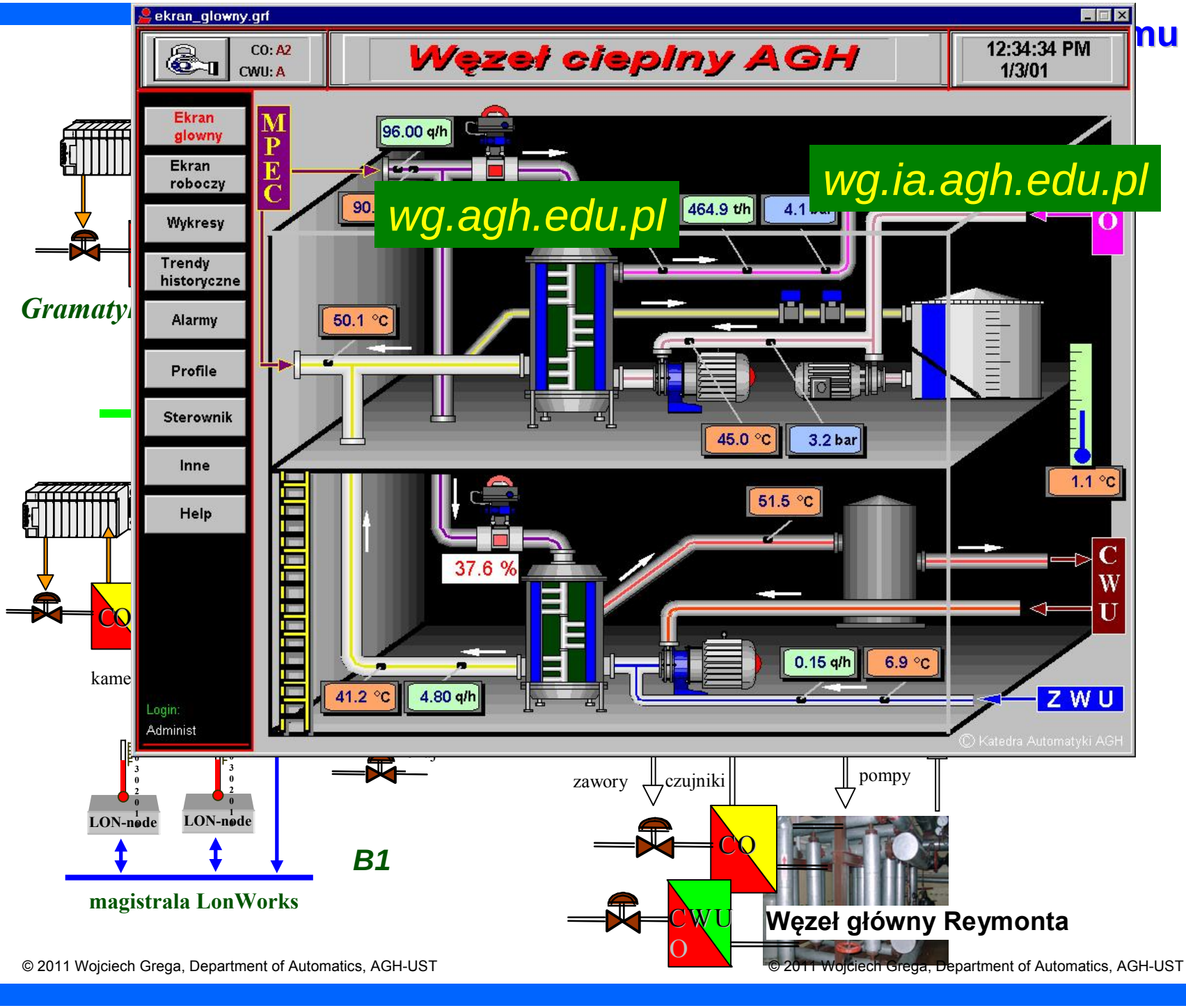

© 2011 Wojciech Grega, Department of Automatics, AGH-UST

© 2011 Wojciech Grega, Department of Automatics, AGH-UST

Zastosowane technologie teleinformatyczne

Algorytmy sterowania nadrzędnego

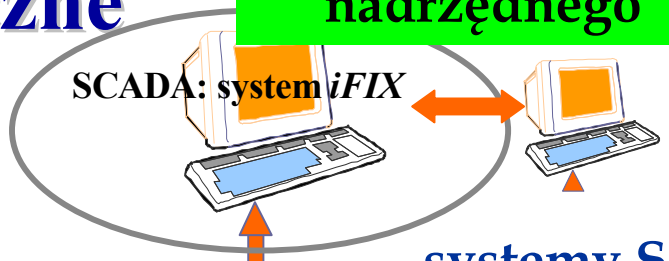

systemy SCADA

teletransmisja

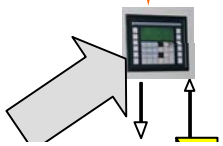

Inteligentne węzły

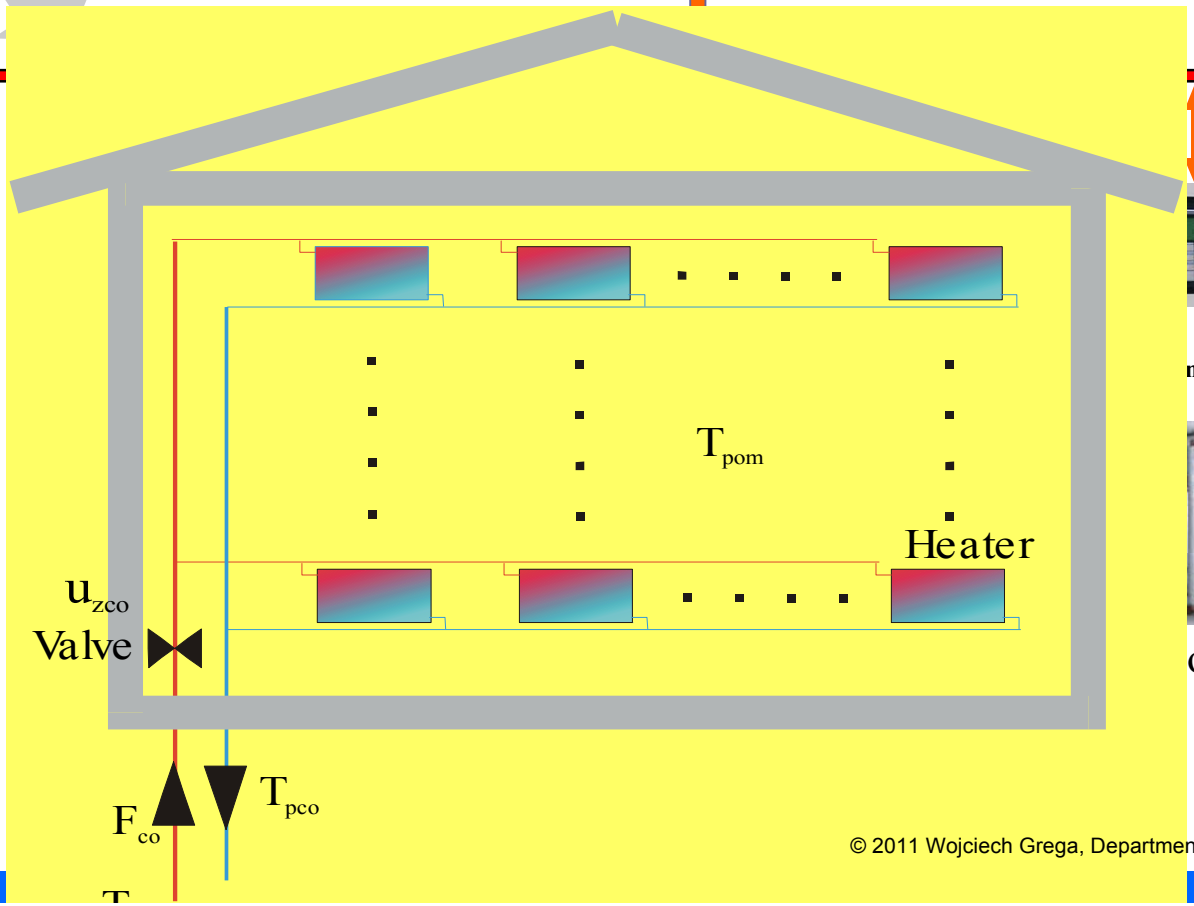

PLC2

mps

ource

© 2011 Wojciech Grega, Department of Automatics, AGH-UST

Inny przyklad

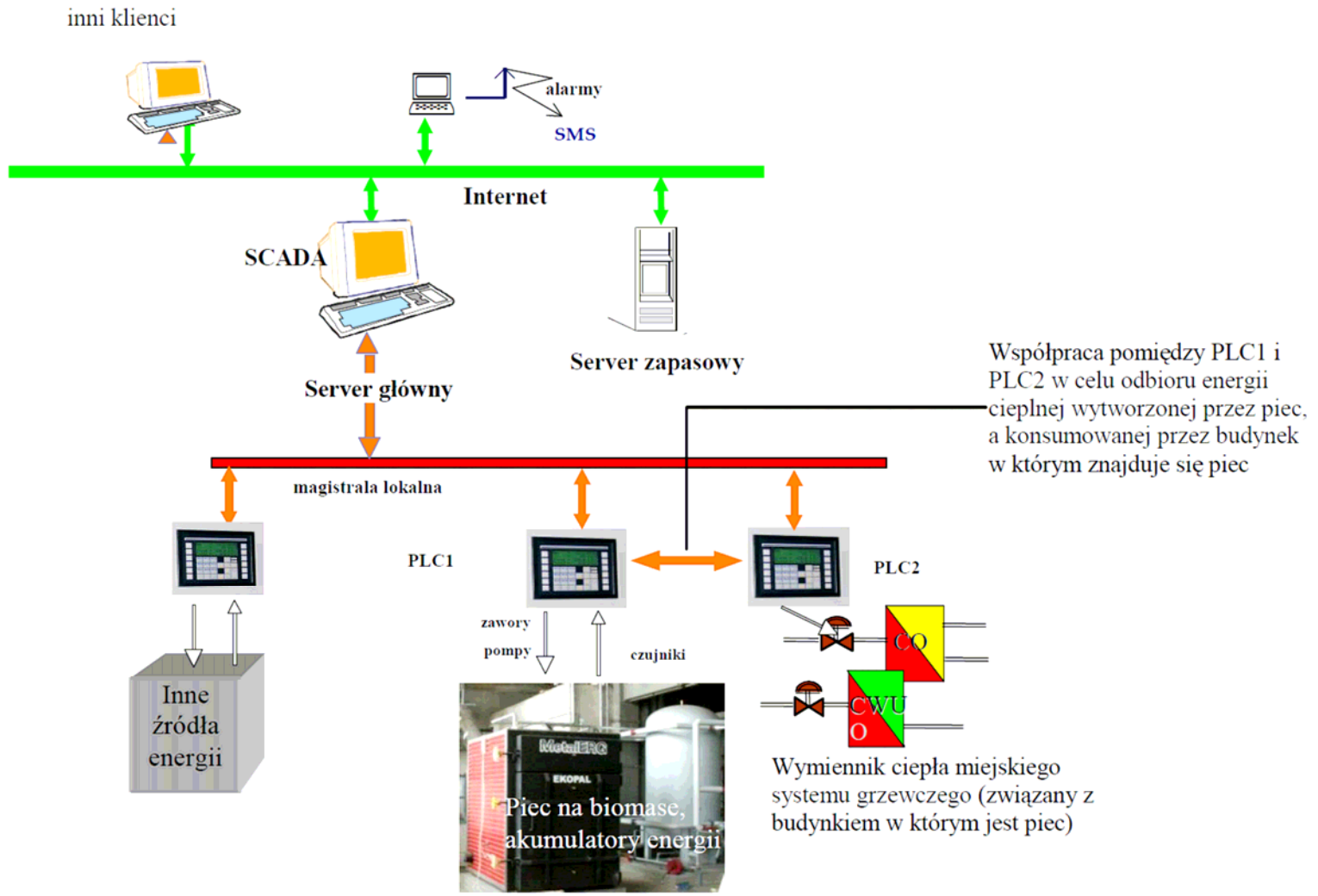

© 2011 Wojciech Grega, Department of Automatics, AGH-UST

Typowa struktura przemysłowego ukladu sterowania

Wielowarstwowa struktura hirerachiczna z poziomym i pionowym przepływem danych

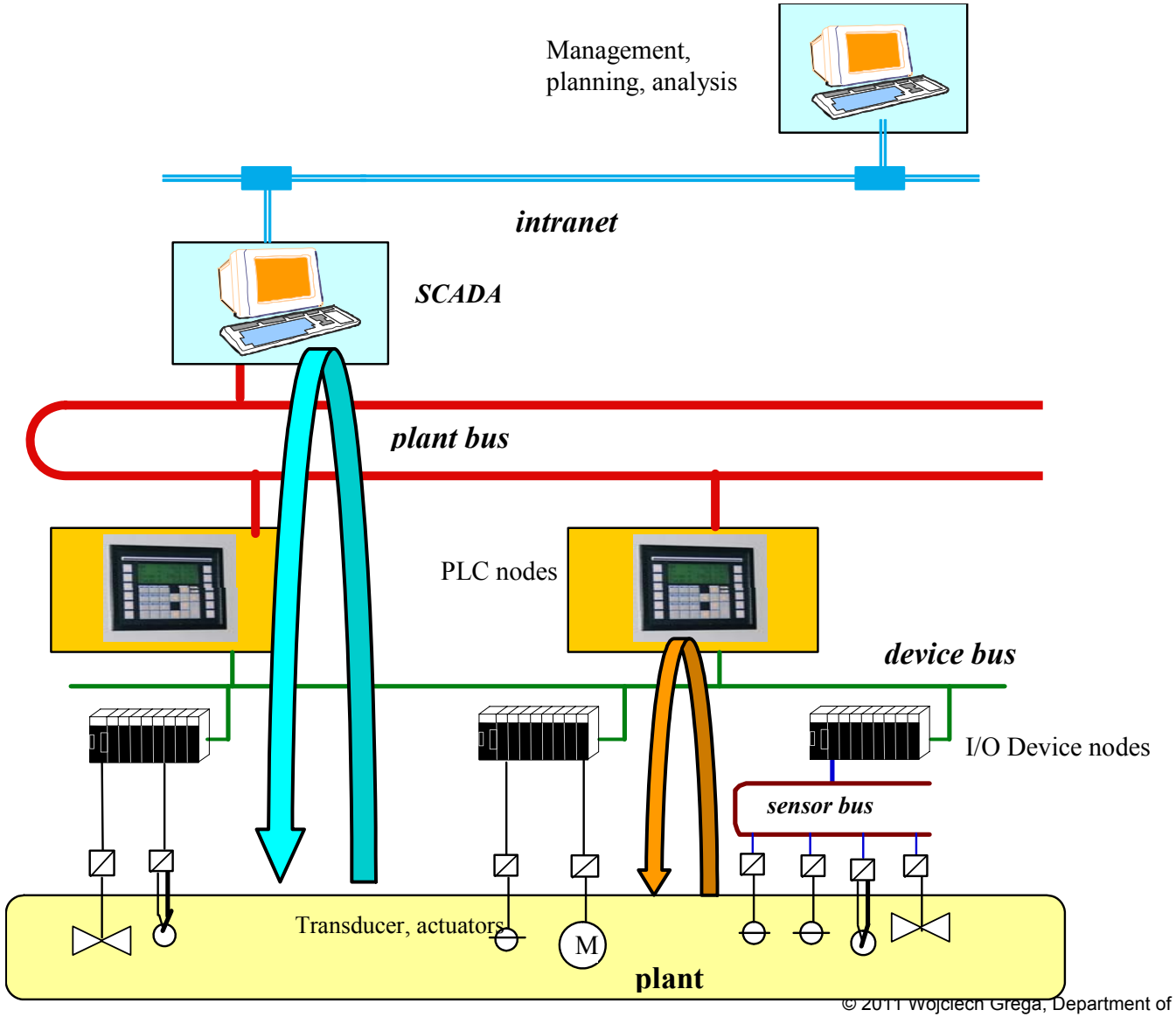

© 2011 Wojciech Grega, Department of Automatics, AGH-UST

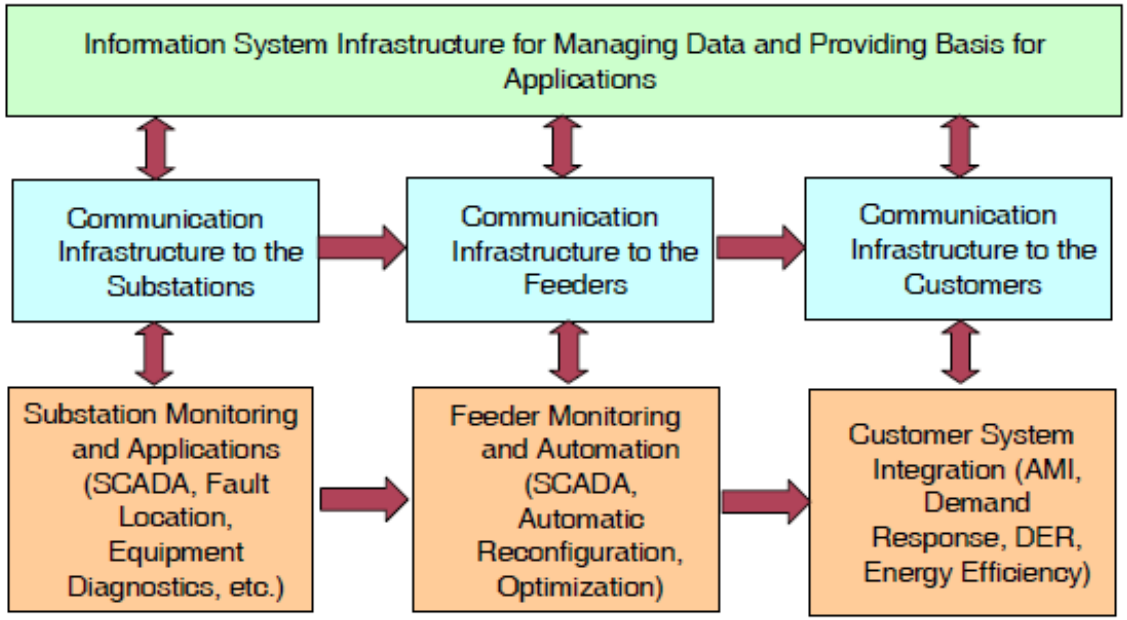

Fig. 7. Implementation of Integrated Grid Communications and Information systems to support automation at different levels of the system.

Source: *Utility Experience with Developing a Smart Grid Roadmap*

M. McGranaghan, *Senior Member IEEE,* D. Von Dollen, *Senior Member IEEE,*
P. Myrda, *Senior Member, IEEE,* E. Gunther, *Senior Member, IEEE*

Tradycyjnie, stosuje się podział produkcji, transportu i dystrybucji energii ze względu na jej rodzaj (energia elektryczna, cieplna) lub też według źródeł jej pochodzenia (generatory parowe, turbiny wodne, wiatrowe itd.). Należy jednak podkreślić, że z punktu widzenia metod sterowania i monitorowania - generalnie metod automatyki i informatyki przemysłowej - podział ten nie jest istotny. Projektanta systemu automatyki interesuje przed wszystkim przepływ informacji: liczba zmiennych procesowych, ich charakter (ciągłe – analogowe czy też dyskretne - cyfrowe?), ich dynamika (czy są to sygnały szybko czy wolnozmienne?) oraz kryteria jakości dla algorytmów sterowania (np. sterowanie w stanach zakłóceniowych czy bezzakłóceniowych sytemu energetycznego?).

Struktury systemów sterowania, algorytmy przetwarzania danych, stosowane standardy informatyczne, protokoły transmisji danych **będą podobne**, niezależnie od tego, czy rozważany jest system automatyki dla obsługi sieci energetycznej, czy też sterowania rozległym system grzewczym.

W jednym i drugim przypadku **kluczowymi elementami takich projektów są**:

- rozproszone układy pomiarowo-sterujące, tworzące węzły wyposażone w lokalną inteligencję,
- sieci transmisji danych, wspierane przez standardowe prot czasie rzeczywistym,
- nadrzędne systemy monitorowania i sterowania, w tym sy
- systemy realizujące zaawansowana analizę i przetwarzani
- narzędzia informatyczne dla integracji podsystemów.

Różnice:

• ilość przetwarzanej informacji

• wymagane czasy reakcji (dynamika procesów) – czasy przetwarzania w węzłach, dopuszczalne opóźnienia transmisji

• wymagania niezawodnościowe (redundancja, pewność transmisji danych)

• wymagania dotyczącę przetwarzania danych

© 20

Przykład analizy czasów reakcji

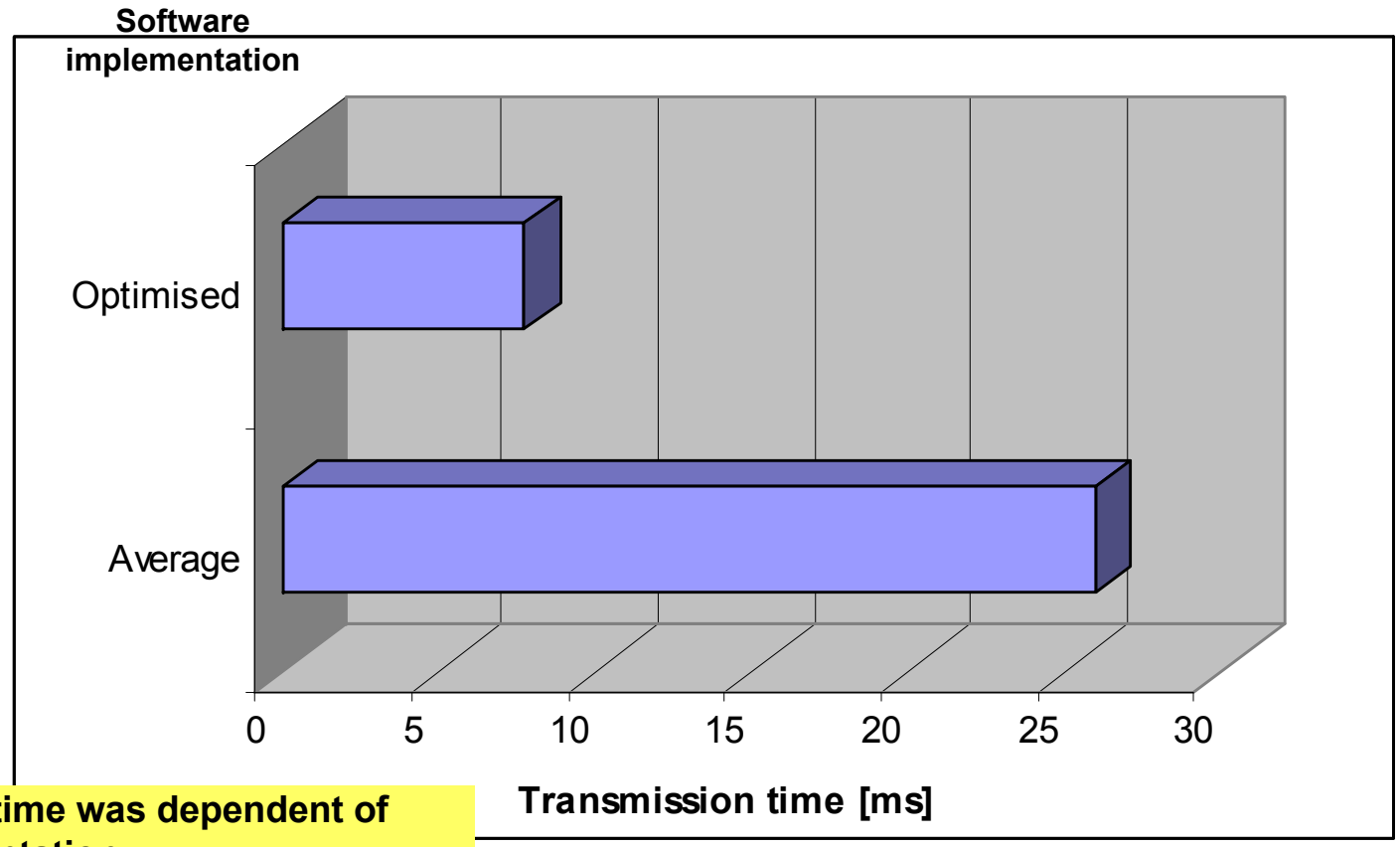

The transmission time was dependent of software implementation.

Bus load or device load had no major effect.

Source: IEC 61850 INTEROPERABILITY BETWEEN ABB, ALSTOM and SIEMENS STATUS REVIEW November 2002

Sterowanie rozproszone

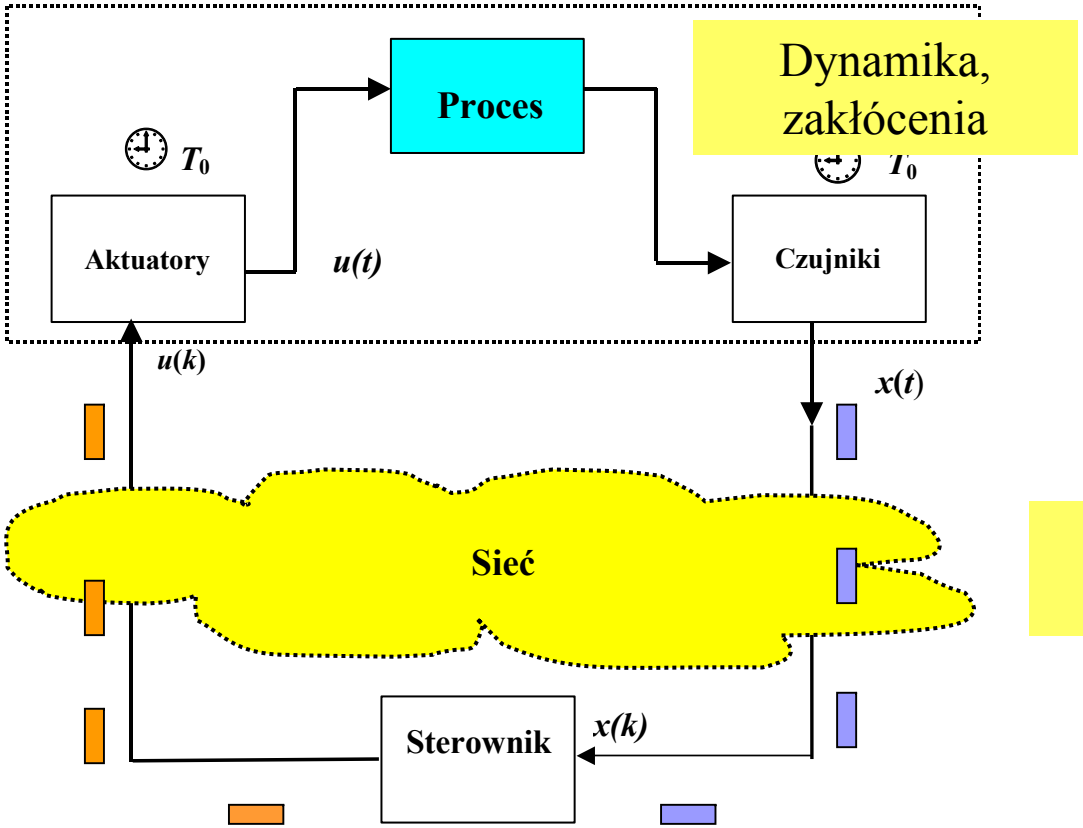

© 2011 Wojciech Grega, Department of Automatics, AGH-UST

Rozproszone systemy sterowania są obecnie rozwiązaniem powszechnie stosowanym we współczesnych układach automatyki

DLACZEGO?

•Tendencja ta jest wynikiem coraz większej dostępności wydajnych węzłów pomiarowo-sterujących, zawierających interfejsy sieciowe. Liczne zalety takiego rozwiązania i coraz niższe koszty „inteligentnych węzłów" w układach automatyki spowodowały ewolucję systemów sterowania ze struktury multiplekserowej do sieciowej.

ALE:

• Rozproszone rozwiązania automatyki stawiają nowe zada projektantom sprzętu, oprogramowania i algorytmów ster

• Rozwiązania rozproszone mogą wnosić do modelu dynam sterowania pewne komplikacje, związane z opóźnieniami t danych lub nawet możliwością utraty danych.

• Zjawiska te trzeba identyfikować, a następnie próbować odpowiedź na pytanie: ile tego typu zakłóceń system sterow tolerować i czy doskonaląc algorytm sterowania nie można niekorzystnych efektów wyeliminować?

•*Przetwarzanie* danych na odporną postać cyfrową odbywa się *blisko źródła* sygnału

•Możliwość tworzenia *rozległych* terytorialnie *układów automatyki* , także mobilnych

•Błędy i *awarie są ograniczone* do pojedynczego węzła

•*Budowa* i uruchamianie systemu automatyki odbywa się etapami, przez *integracje* kolejnych podsystemów

•Łatwa *skalowalność* np. poprzez kopiowanie węzłów

•*Utrzymanie*: możliwość wymiany pojedynczych węzłów, łatwa diagnostyka kanałów transmisji danych

Przykład 3: B 777

B777: Actuator Control Electronics

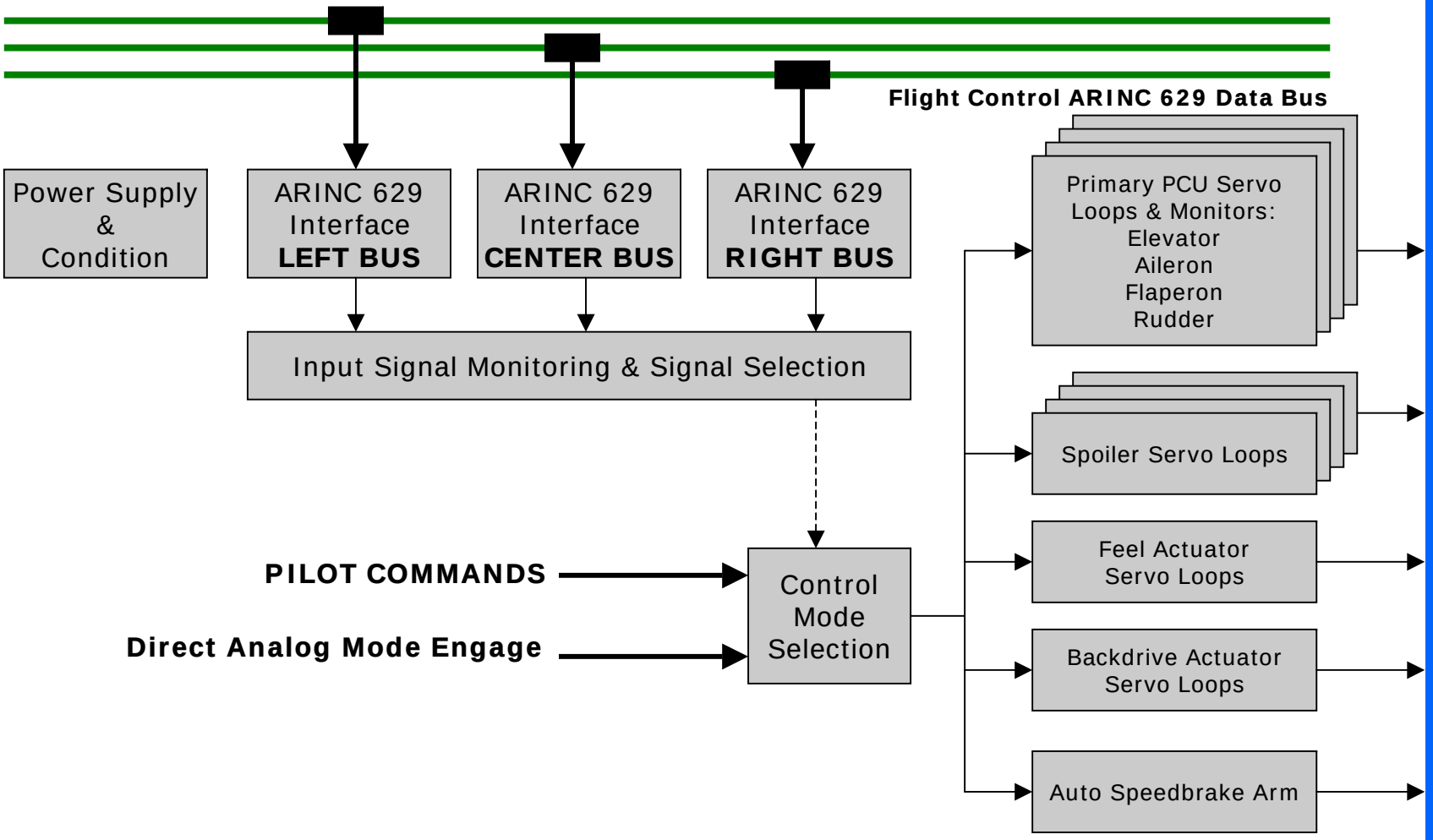

Ewolucja metod transmisji danych w systemach sterowania

Systemy
scentralizowane

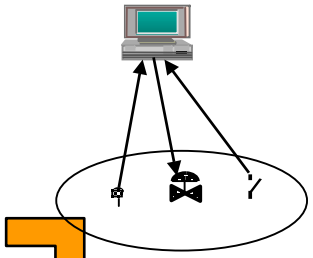

Systemy rozproszone
przewodowe,
„punkt-do punktu”

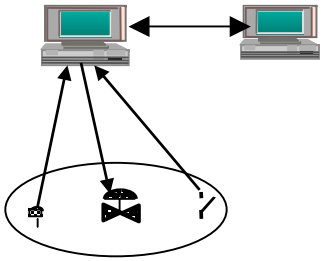

Systemy rozproszone
przewodowe,
magistralowe,
protokoły dedykowane

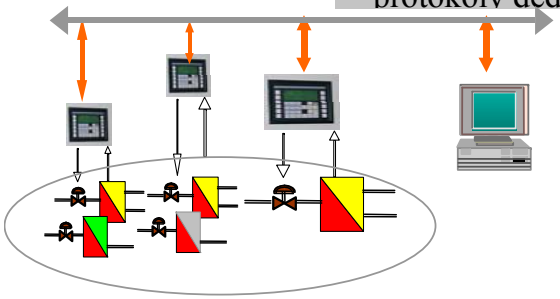

Systemy rozproszone
przewodowe,
magistralowe,
protokoły otwarte

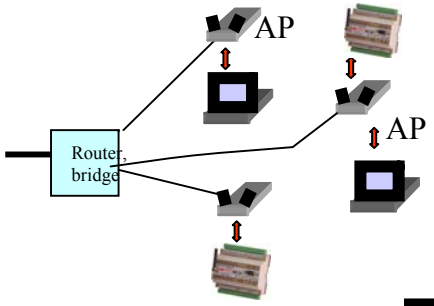

Systemy rozproszone
bezprzewodowe
protokoły otwarte,
topologia ustalona

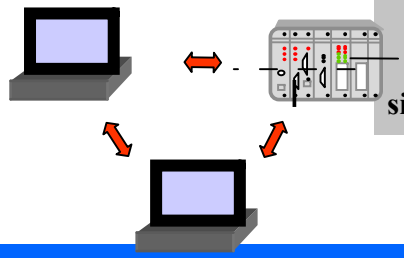

Systemy rozproszone
bezprzewodowe
protokoły otwarte,
sieci samoorganizujące się

Różnorodność protokołów transmisji

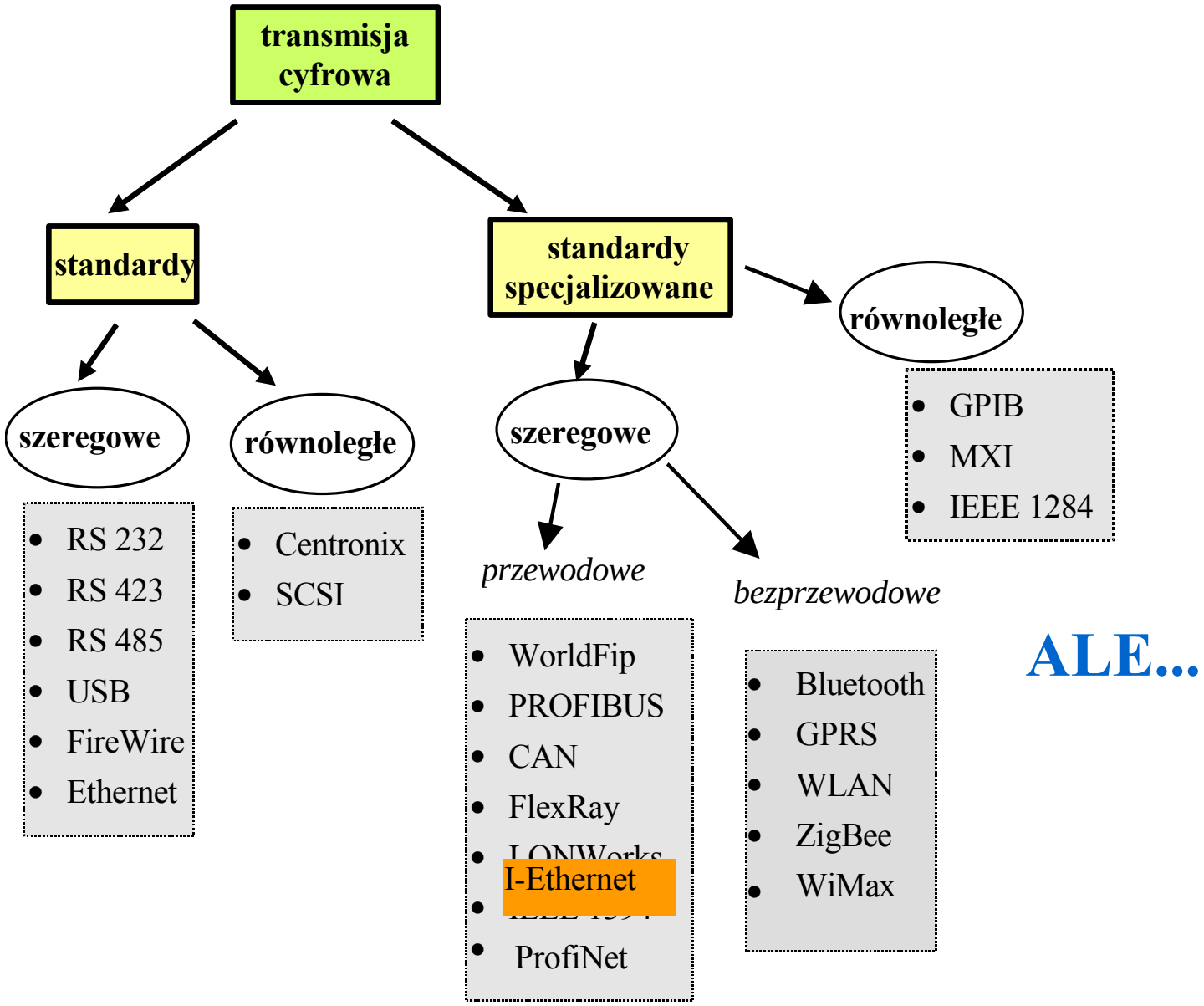

ALE...

Sieć Etherne

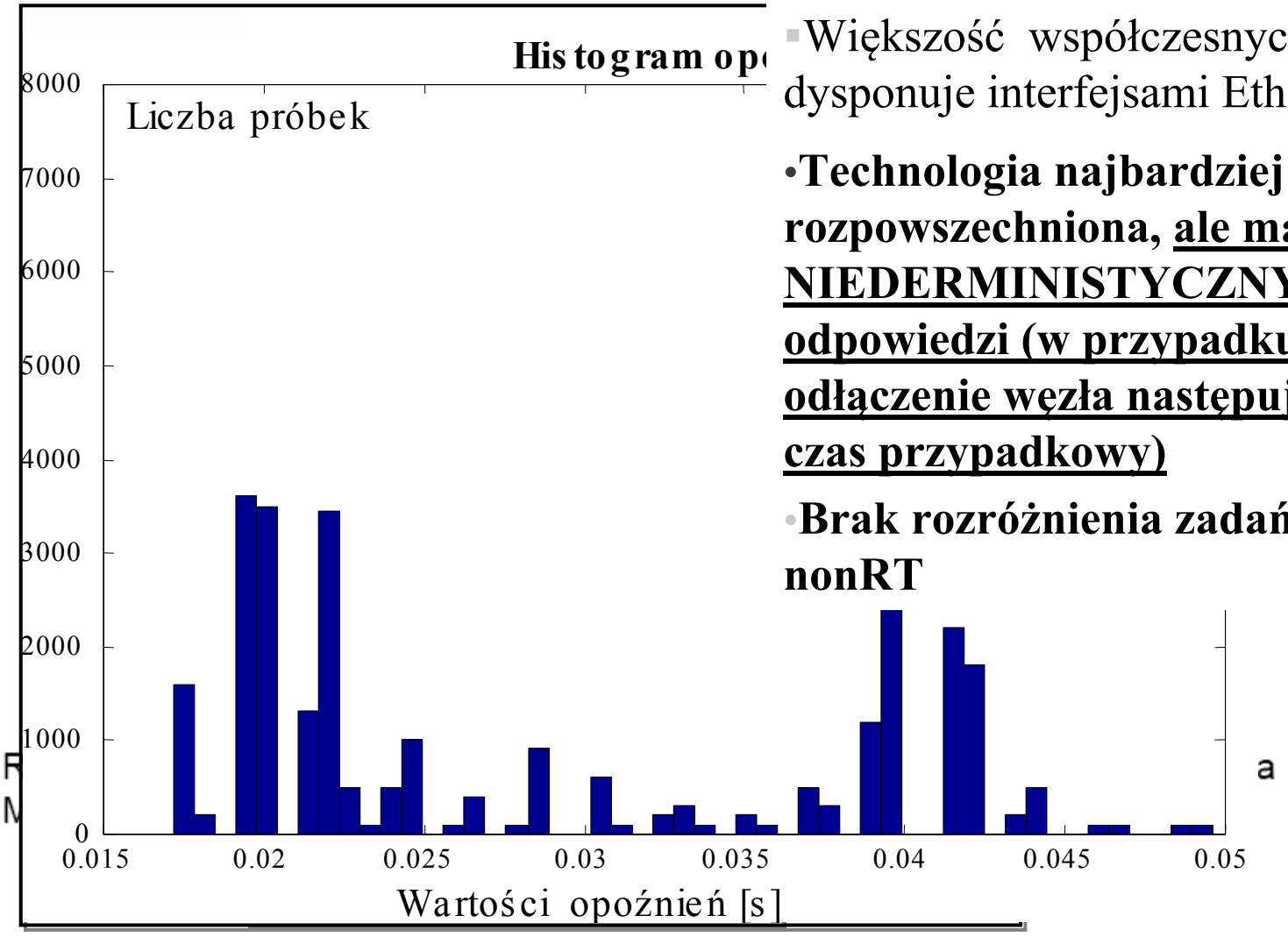

- Jest to jedna z najstarszych przemysłowych technologii LAN
- Większość współczesnych PLC dysponuje interfejsami Ethernet
- **Technologia najbardziej rozpowszechniona, <u>ale ma NIEDERMINISTYCZNY czas odpowiedzi (w przypadku kolizji odłączenie węzła następuje na czas przypadkowy)</u>**
- **Brak rozróżnienia zadań RT i nonRT**

Odporne układy sterowania rozproszonego

Odporność uzyskujemy poprzez:

• odpowiednią konfigurację sprzętową i topologię

•zwiększanie przepustowości sieci transmisji danych,

• **modyfikację protokołów transmisji**: poprawa determinizmu, protokoły spełniające warunki czasu rzeczywistego

• **algorytmiczną kompensacja efektów wnoszonych przez sieć** - czyli **redukcję zależności** pomiędzy elementami układu sterowania**.**

Rozwiązania rozproszone mogą wpływać na model dynamiki układu sterowania

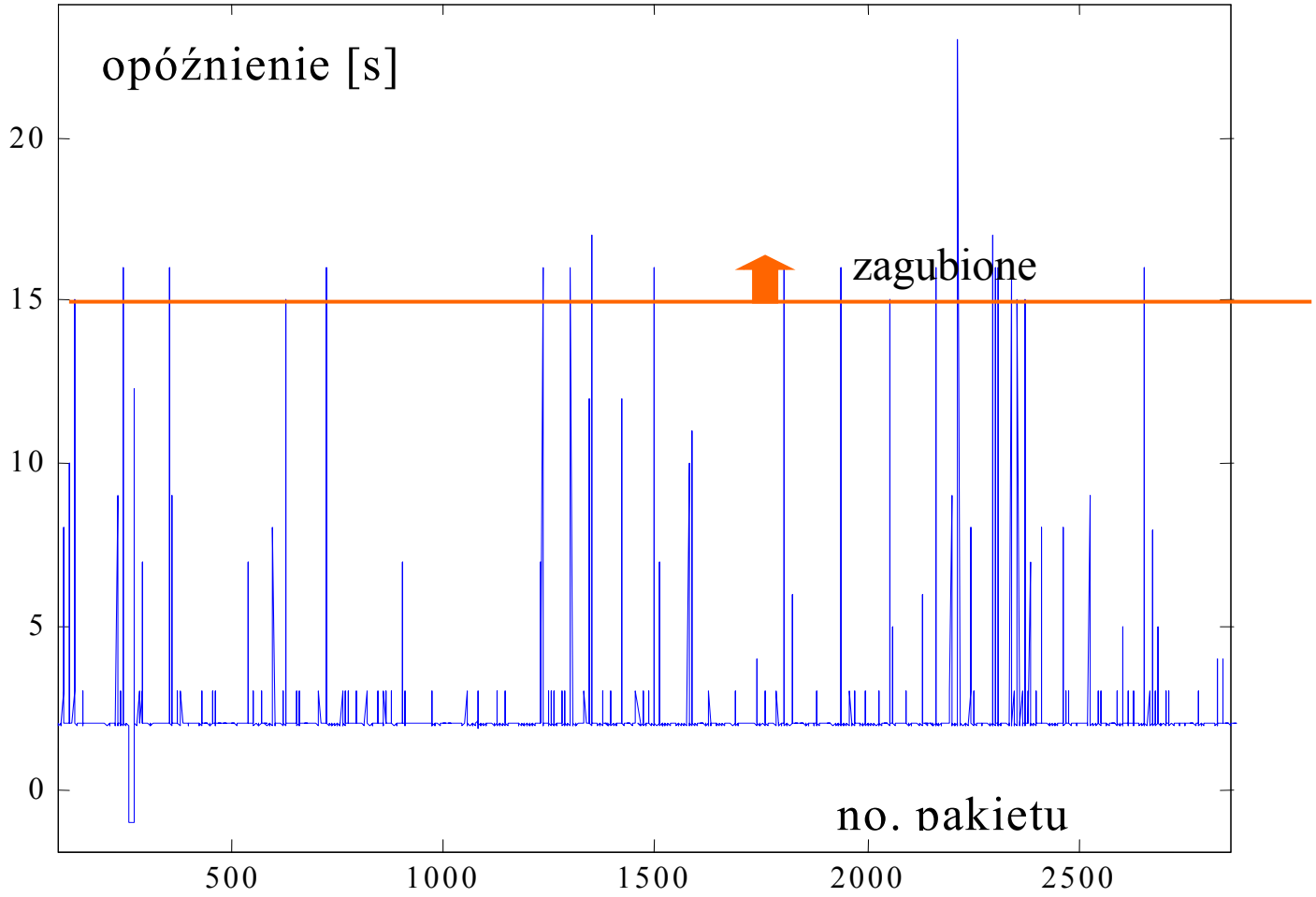

Ethernet czasu rzeczywistego

Proponowane usprawnienia to:

- wydzielenie sieci Ethernet wyłącznie do celów sterowania,
- ograniczenie opóźnień i zwiększenie przepustowości poprzez podnoszenie szybkości transmisji (100 Mb/s, 1Gb/s),
- poprawa determinizmu (ograniczenie domen kolizji) poprzez wprowadzenie przełączników, czyli urządzeń umożliwiających chwilowe zestawienie dedykowanego połączenia „punkt-do-punktu”,
- wykorzystanie szybszej wersji protokołu UDP/IP zamiast TCP/IP,
- modyfikacje protokołu: rozróżnienie przesyłu danych realizowano w czasie rzeczywistym, od przepływów nie wymagających spełnienia tego warunku (np. priorytetyzacja pakietów - norma IEEE 802.1p)

Przegląd technologii

- CC Link IE
- Drive CliQ
- EPA
- EtherCAT
- EtherNet/IP + CIP Sync
- Ethernet Powerlink
- IEEE 1588 / PTP
- JetSync
- Modbus RTPS
- Mechatrolink III

- PowerDNA
- Profinet
- RAPIEnet
- RTEX
- SafetyNET p
- SERCOS III
- SynqNet
- TCnet
- Varan
- Vnet/IP
- IEC 61850

Source: http://www.real-time-ethernet.de/

Przegląd technologii

- EPA
- EtherCAT
- EtherNet/IP + CIP Sync
- Ethernet Powerlink
- IEEE 1588 / PTP
-
- Modbus RTPS

- Profinet
- RAPIEnet
-
-
- SERCOS III
-
- TCnet
-
- Vnet/IP
- IEC 61850

Source: http://www.real-time-ethernet.de/

International Standard

Przegląd technologii

- EtherCAT
- EtherNet/IP + CIP Sync
- Ethernet Powerlink
-
-
- Modbus RTPS

- Profinet
-
-
-
- SERCOS III
-
- TCnet
-
- Vnet/IP
- IEC 61850

Source: http://www.real-time-ethernet.de/

User Organization

Przegląd technologii

- EtherCAT
- EtherNet/IP + CIP Sync
- Ethernet Powerlink

- Profinet
- SERCOS III
- IEC 61850

Source: http://www.real-time-ethernet.de/

High-Performance

Ethernet czasu rzeczywistego: norma IEC 61 784-2

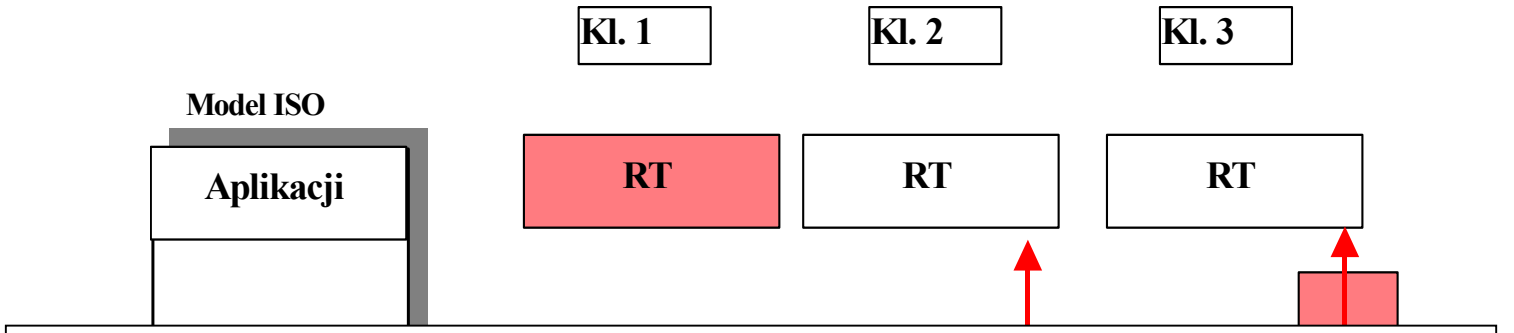

Tabela.2. Parametry sieci ProfiNet

typ ruchu	opóźnienie (*latency*)	niepewność (*jitter*)
Nie RT[*)]	≥ 100ms	≥ 100%
RT Class 1	≥ 5ms	≥ 15%
RT Class 2	≥ 250 μs	≥ 0.4%

* RT – Real Time

$\tau < 100$ ms **$\tau < 10$ ms** **$\tau < 1$ ms**

Algorytmy sterowania rozproszonego : redukcja zależności pomiędzy elementami układu sterowania rozproszonego

Algorytmy pasywne. Nie zawierają dodatkowych modyfikacji lub rozszerzeń uwzględniających rozproszony charakter aplikacji. Projektuje się system sterowania zaniedbując jego rozproszony charakter, a następnie analizuje się wpływ rozproszenia w różnych aspektach próbując uzyskać odpowiedź na pytanie: czy poprzez strojenie parametrów algorytmu sterowania nie można układu uodpornić?

Algorytmy aktywne. Zawierają dodatkowe modyfikacje lub rozszerzenia uwzględniające rozproszony charakter aplikacji. Wśród nich wymienimy:

- Ograniczające ruch w sieci (np. grupujące próbki),
- Poprawiające determinizm (np. poprzez buforowanie),
- Odtwarzające opóźnione lub stracone dane na podst (MRC, obserwatory stanu).

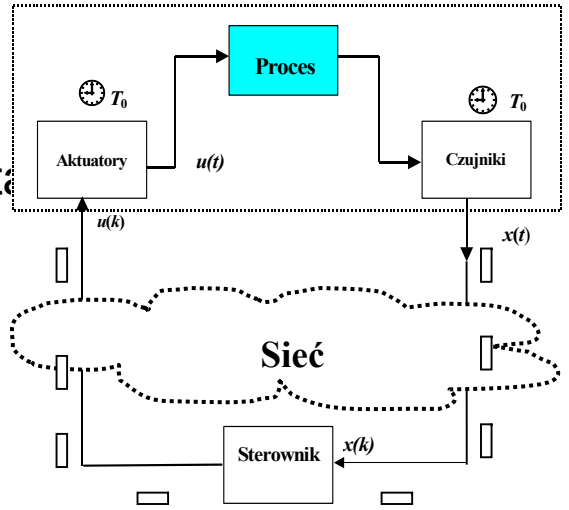

Projektowanie odpornego algorytmu sterowania dla układu rozproszonego

- wybór modelu dynamiki rozproszonego układu sterowania i identyfikacja jego parametrów (w tym identyfikacja efektów wnoszonych przez sieć),
- oszacowanie maksymalnych opóźnień, udziału traconych danych i innych parametrów kanału transmisji danych wpływających na jakość sterowania,
- Strojenie regulatorów lub modyfikacja algorytmów sterowania, symulacyjne testowanie wpływu efektów wnoszonych przez sieć na jakość sterowania.

Modele układów sterowania rozproszonego

- są opisywane równaniami różnicowymi (liniowymi, nieliniowymi), których postać zależy od założeń dotyczących modelu dostępu do medium komunikacyjnego

- podstawowym czynnikiem komplikującym model są opóźnienia wprowadzane przez sieć, które mogą być klasyfikowane jako:
  - zdeterminowane,
  - losowe,
  - niepewne.

- Są wspierane przez specjalistyczne pakiety symulacyjne (*TrueTime*), dostarczające biblioteki do symulacji protokołów transmisji

Technologie węzłów automatyki

Real-time control computers with RTOSs are applied as:

- Embedded Systems, when the computer becomes a component of a larger system,
- Industrial Control Systems, when the computer creates a self-contained control configuration.

Table 2.1. Industrial RT solutions

Hardware platform	Minimal cycle**)	Examples of RTOS
Microcontrollers	10- 50 μs	-
DSP controllers	1 μs	dSPACE
PLC	1-20 ms	dedicated
FPGA controllers	10 μs	EDA
VME industrial controllers	100 μs	QNX, VxVorks
IPC*)	100 μs	Extended Windows, RTLinux

*) industrial PC, **) time interval between input reading and output signal generation

© 2011 Wojciech Grega, Department of Automatics, AGH-UST

- FPGA (Field Programmagle Gate Array) to:
  - zestaw sekwencyjnych oraz kombinacyjnych elementów logicznych (tj. przerzutników i bramek)
  - układu
  - enty
  - owy

mikrokontroler wymaga tysięcy bramek), liczba wyprowadzeń po wykorzystania przez użytkownika >500, czas propagacji pojedynczej komórki <1ns

- **Funkcje elementów składowych układu FPGA nie są określone przez producenta lecz przez użytkownika układu**
- Programowanie w językach opisu sprzętu (VHDL) o strukturze podobnej do języka ADA

●Regulatory o czasach wyliczania sterowania na poziomie nanosekund, np.

–PID o czasie liczenia wyjścia równym 13ns

Supervisory substation control

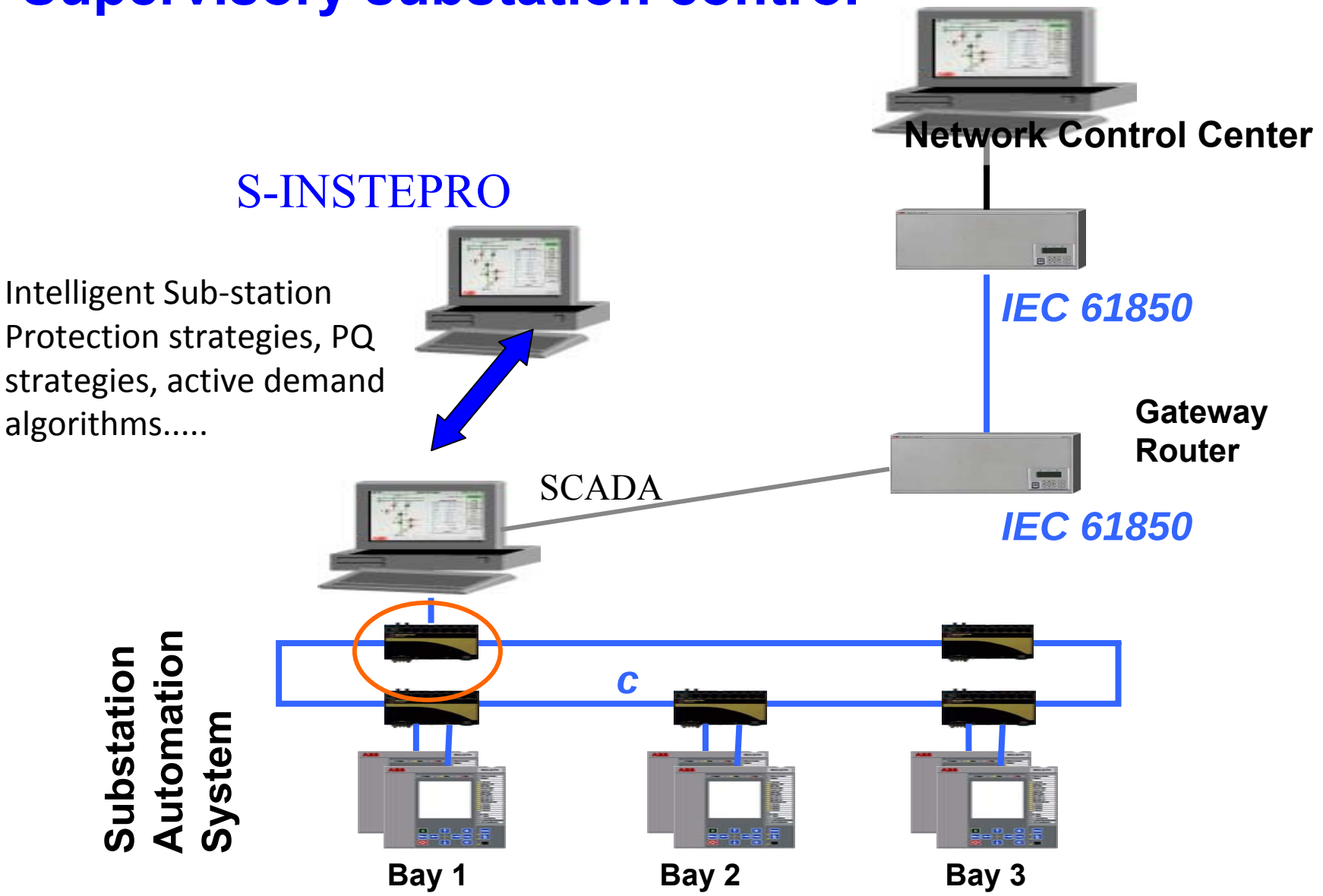

Sterowanie nadrzędne

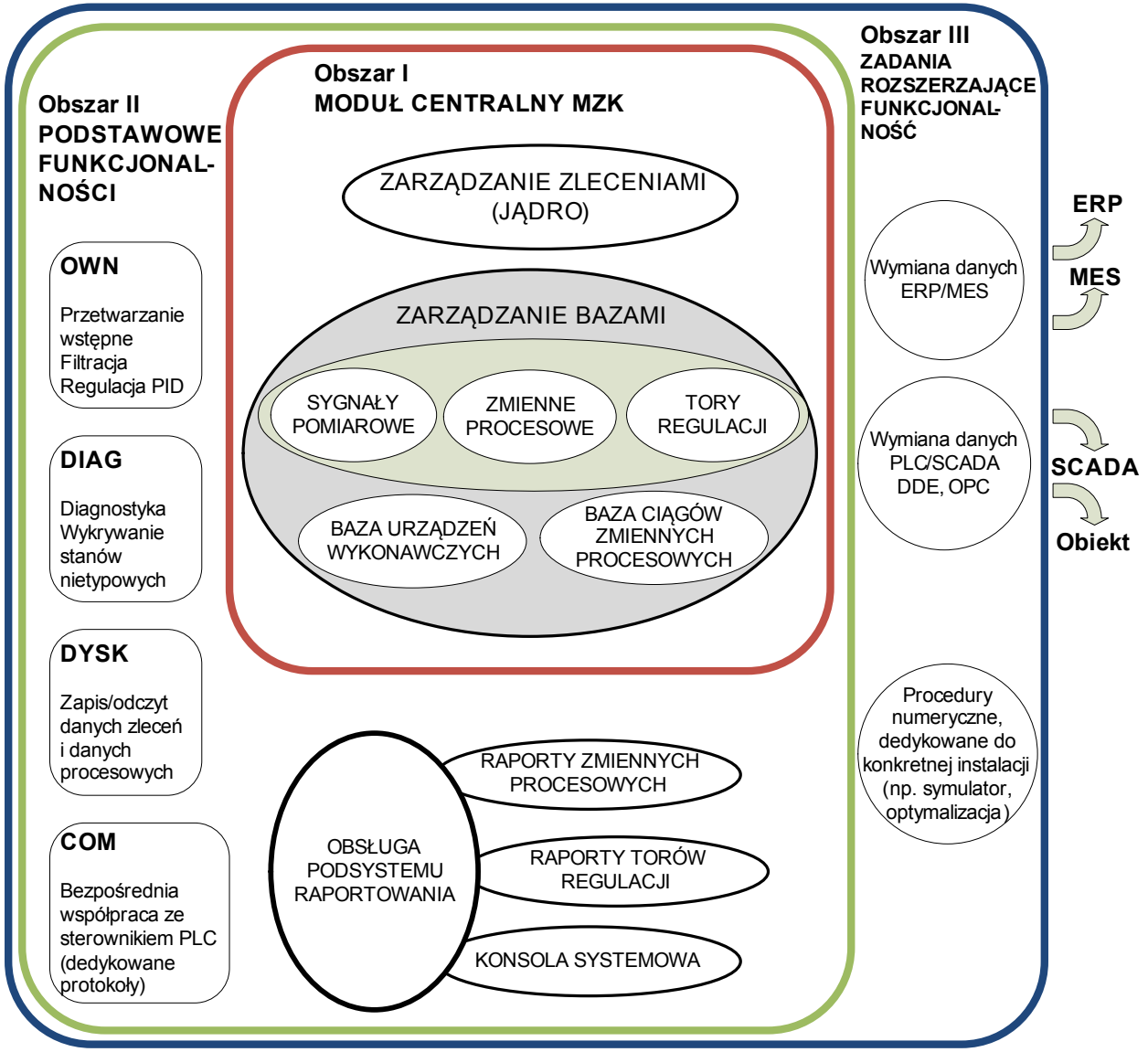

Rys. 2. Ogólna architektura systemu INSTEPRO (przedstawione zostały wybrane moduły).

INSTEPRO: Zintegrowany System

Sterowania Produkcją, cz.1 Maciej Klemiato, Jacek Augustyn, Jan T. Duda

Dziękuje!

wgr@ia.agh.edu.pl